

Renässansekonomen är död, länge leve arbetsdelningen

Nationalekonomernas bristande förmåga att se den finansiella krisen komma har lett till hård kritik av vårt ämne. Även om en del av denna kritik missar målet – t ex är mycket av kritiken mot ämnets matematisering både missriktad och föråldrad – finns det anledning till självvransakan. Hur kan det komma sig att det var så svårt för oss nationalekonomer att dra rätt makroekonomiska slutsatser när så många pusselbitar trots allt fanns på plats?

En viktig anledning är, paradoxalt nog, att ämnet under de senaste decennierna breddats och fördjupats både vad gäller frågeställningar och metod. Jämfört med det tidiga 1990-talet är topptidskrifterna nuförtiden fyllda av studier av direkt samhällsrelevanta problem som analyseras på empiriskt och teoretiskt innovativa sätt. Även om detta i grunden är positivt har utvecklingen skapat problem för den enskilde forskare som försöker skaffa sig en överblick av vart ämnet och samhällsekonomin är på väg.

Då var och en bara känner till sitt eget forskningsfält kommer forskarnas eventuella förslag till politiska åtgärder av naturliga skäl att beröra det egna specialområdet. De föreslagna åtgärderna riskerar därmed att bara angripa symptom och inte de mer djupgående problem som gett upphov till dessa. Mönstret blir tydligt i diskussionen kring finanskrisen; finansekonomer ser värdepapperiseringen som den grundläggande orsaken till krisen. Makroorienterade betraktare lyfter i stället fram sparandeöverskottet i Asien medan andra ser detta sparandeöverskott som orsakat av en för expansiv amerikansk finanspolitik. Att Taylorregelns upphovsman ser Federal Reserves avvikande från denna regel som grundorsak är i sammanhanget föga förvånande. Ovanpå detta kommer alla perspektiv på krisen från mer beteendevetenskapligt orienterade forskare.

Inom vart och ett av respektive forskningsfält finns det en mängd detaljer att känna till och försöka sätta i relation till varandra. Att kreditgivningen blev för generös kan alla hålla med om. I vilket utsträckning detta berodde på ägarstyrningsproblem inom bankerna eller på att bankernas ägare hade felaktiga incitament är en svårare fråga att besvara, liksom frågan hur bankregleringen ska utformas för att undvika att detta händer igen. Då den politiska ekonomin lär oss att olika särintressen ofta får ett stort inflytande över regleringarnas utformning måste även själva regleringsprocessen beaktas.

Samhällsekonomin är med andra ord väldigt komplex och nationalekonomins utveckling avspeglar i allt högre grad detta. Att försöka agera renässansekonom med en djup kunskap om flera fält har blivit allt svårare och det är inte heller något som belönas i den akademiska karriären. Vi har med

andra ord hamnat i en situation där det är ogörligt för den enskilda akademikern att se skogen för alla träd.

För att hantera detta problem har exempelvis Lars Calmfors i *Axess Magasin* föreslagit att utbildningen i nationalekonomi bör breddas för att i högre utsträckning ta in aspekter från ämnen som psykologi, vetenskapsteori och doktrinhistoria. I mina ögon är det en fåfång förhoppning att det skulle hantera de problem vi ser; i stället riskerar en sådan åtgärd att leda till en än ytligare förståelse av olika samhällsfenomen. På grund av nationalekonomins utveckling är det dessutom en synpunkt som har allt mindre fog för sig. Den stora utmaningen för dagens utbildning ligger snarare i att rättvisande försöka belysa ämnets fulla bredd i teori, metod och problemställningar.

Hur väl man än lyckas med detta kommer emellertid den akademiska ekonomen alltid att vara en specialist. Förmågan att generalisera verkar däremot i allt högre grad flyttats till större organisationer som besitter den analytiska kapaciteten att sammanfoga den akademiska kunskapen till en användbar helhet. Detta innebär att enskilda akademiska ekonomers inflytande över samhällsdebatten kommer att minska, inte då ekonomerna är irrelevanta utan då de – helt naturligt – har för snäva perspektiv.

Belysande att just IMF:s chefsekonomer i tur och ordning oroar sig för de globala obalanserna (Rogoff), finansiella innovationers inverkan på den finansiella stabiliteten (Rajan), finansbranschens inflytande över den politiska beslutsprocessen (Johnson) och risken för en finansiell kollaps i husprisbubblans spår (Blanchard). Dessutom var ekonomerna på Bank of International Settlements tidigt ute och varnade för utvecklingen på finansmarknaderna. IMF och BIS är exempel på organisationer som har den analytiska kapaciteten att tillgodogöra sig akademisk forskning och dessutom praktisk erfarenhet av att försöka hantera de problem som forskningen belyser.

Vad vi ser är alltså en allt högre grad av samhällsanalytisk specialisering och där tillhörande arbetsdelning. Eftersom det inte finns någon vetenskaplig metod för hur kunskap från olika fält ska fogas samman är utvecklingen inte utan problem. Särskilt besvärligt blir det då de flesta organisationer inte åtnjuter akademins relativa oberoende utan har kommersiella och politiska hänsyn att ta.

Även om utbildningen alltid kan och bör förbättras är det tveksamt om radikala reformer av grund- och forskarutbildningens upplägg skulle hantera dessa problem. Snarare är det i den akademiska karriärvägen som något kan ske. En väg är att i ökad utsträckning försöka belöna akademisk generalistkompetens. En annan är att öka möjligheterna till och meritvärdet av erfarenheter från världen utanför akademien, vilket skulle kunna vara fruktbart för alla inblandade. Hur något av detta ska kunna ske utan att man öppnar för ökat godtycke är dock ingen lätt fråga att svara på.

Jonas Vlachos